

Päivämäärä: 17.2.2021

Tiedote tutkittaville koskien projektia ”Muinaiset kuningaskunnat ja Venäjän perustajat: pseudohistoria ja historiapolitiikka 2000-luvun Suomessa (PSEUDOHISTORIA)”

Olet ottamassa osaa Turun yliopistossa järjestettävään tieteelliseen tutkimukseen. Tämä tietosuo-
jaseloste kuvaa sitä, miten henkilötietojasi tullaan käsittelemään tutkimuksessa.

1. Rekisterinpitäjä

Turun yliopisto

Yhteyshenkilö projektia koskevissa asioissa:

Nimi: Reima Välimäki

Osoite: Arcanum, 20014 Turun yliopisto

Puh.: +358 50 590 4538

E-mail: reima.valimaki@utu.fi

2. Kuvaus tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä

Projektissa tutkitaan Suomen ja sen lähialueiden varhaishistoriaan ja keskiaikaan liittyvää pseudo-
historiallista 2000-luvun internetkeskustelua. Tutkimuksen kohteena ovat näennäishistorialliset kir-
joitukset, jotka leviävät verkossa ja saattavat saada useita tuhansia lukijoita. Niiden tavoitteena on
usein paljastaa Suomen ”salattu” tai ”piilotettu” historia ja ne pyrkivät esiintymään historiankirjoituk-
sena, mutteivät kuitenkaan noudata tieteen sääntöjä. Kirjoituksissa suosittuja teemoja ovat muun
muassa Suomen muinaiset kuninkaat, suomensukuisten kansojen vaikutusvalta ennen kirjoitettua
historiaa sekä uskomus siitä, että akateeminen historiankirjoitus tahallaan vähättelee tai salaa Suo-
men kunniaakasta muinaisuutta. Tutkimus selvittää, millaiset narratiivit ovat vetoavia ja kestäviä, mil-
laisia verkostoja eri alustajat ja kirjoittajat muodostavat ja millaisia historiakulttuurisia ja -poliittisia
merkityksiä muinaishistoria saa tämän hetken verkkokeskusteluissa.

Projektissa yhdistetään tekstilouhintaa ja aineistojen laadullista tulkintaa. Projektissa on vuosina
2019-2020 koottu web scrapingilla suomen ja venäjänkieliset korpuukset, joita tällä hetkellä kluste-
roidaan tekstin uudelleenkäytön tutkimukseen tarkoitetulla BLAST-ohjelmalla. Aineiston kokoami-
sessa on noudatettu tavanomaista vastuullista käytäntöä, eli tekstiaineistoa ei ole koottu sivuilta,
jotka kieltävät automaattisen lataamisen. Automaattisesti ladattu aineisto sisältää vain julkaistuja
tekstejä.

Projekti kerää aineistoa myös sosiaalisen median foorumeilta: Facebookista, Twitteristä, Vkontak-
testa ja Youtubesta. Aineistoa kerätään julkisista päivityksistä, julkisista ryhmistä sekä suurista
usean tuhannen jäsenen suljetuista ryhmistä, joita voidaan pitää puolijulkisina. Julkista sosiaalisen
median aineistoa käytetään lähtökohtaisesti tekijää nimellä tai nimimerkillä lainaten. Näin turvataan
tekijänoikeudet. Puolijulkista eli suljetuista ryhmistä peräisin olevasta aineistosta suojataan yksit-
täisten käyttäjien henkilötiedot: tutkimusjulkaisuissa keskustelujen teemoja ja argumentteja käsitel-
lään yleisellä tasolla eikä liitetä yksittäisiin keskustelijoihin. Yksittäisiä päivityksiä ei lainata suoraan
edes anonymisti.

Vaikka tutkimuksessa tallennetaan vain julkisessa tai puolijulkisessa tilassa saatavilla olevia kes-
kusteluja, osaan niistä liittyy henkilötunnisteita: nimi tai nimimerkki, mahdollinen profiilikuva, julkai-
suajankohta, mahdollinen paikkatieto (Twitter).

Aineisto kerätään Facebookista, Vkontaktesta ja Youtubesta manuaalisesti ja tallennetaan kuva-
kaappauksina. Twitteristä aineistoa ladataan kuvakaappausten lisäksi Twitter API:n kautta konelu-
ettavassa muodossa. Kuvakaappaukset (Facebook, Vkontakte, Twitter, Youtube) tai koneluettava

Päivämäärä: 17.2.2021

aineisto (Twitter) tallennetaan Turun yliopiston Seafire-verkkolevylle, jonne pääsy on rajoitettu Turun yliopiston käyttäjätunnuksin projektin tutkijoihin. Tutkimusaineistoa ei jaeta eikä luovuteta eteenpäin. Aineistoa kerätään vuodesta 2010 tähän päivään, painottuen tuoreempaan aineistoon. Suljetuista Facebook-ryhmistä dataa kerätään vain päättyneistä keskusteluista, vuosilta 2010–2019.

3. Tutkimusryhmän vastuullinen yhteyshenkilö

Nimi: Reima Välimäki
Osoite: Arcanum, 20014 Turun yliopisto
Puh.: +358 50 590 4538
E-mail: reima.valimaki@utu.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Turun yliopiston tietosuojavastaava on tavoitettavissa sähköpostitse osoitteesta: dpo@utu.fi.

5. Henkilöt, jotka osallistuvat henkilötietojen käsittelyyn

Reima Välimäki
Heta Aali
Marius Aho
Harri Hihnala
Mila Oiva
Anna Ristilä
Teemu Oivo

Henkilötietojen käsittelyyn voi osallistua myös sellaisia Turun yliopiston tutkijoita, jotka liittyvät tutkimusprojektiin joko korvaamaan jonkun em. henkilön tai projektin saadessa täydentävää tai jatkorahoitusta. Uudet tutkimusryhmän jäsenet päivitetään tietosuojaselosteeseen,

6. Tutkimuksen nimi sekä tutkimuksen kesto

Tutkimuksen nimi: **”Muinaiset kuningaskunnat ja Venäjän perustajat: pseudohistoria ja historiapoliittika 2000-luvun Suomessa (PSEUDOHISTORIA)”**

Henkilötietojen käsittelyn ajallinen kesto: Tutkimuksen nykyinen rahoituskausi on 2019–2021, jonka jälkeen aineistoa tarvitaan projektin julkaisujen viimeistelyssä. Tutkimusryhmä hakee jatkorahoitusta projektille, ja tutkimusaineistojen elinkaari jatkohankkeissa kestää enintään vuoteen 2030 asti. Tämän jälkeen sosiaalisesta mediasta kerätyt, henkilötietoja sisältävät aineistot tuhotaan. Tästä voidaan poiketa, mikäli aineistoille on vuonna 2030 edelleen jatkuvaa, aktiivista tutkimuskäyttöä. Tällöin tutkimuksesta vastaava henkilö tekee päätöksen aineiston jatkosäilytyksestä viideksi vuodeksi kerrallaan.

7. Henkilötietojen lainmukainen käsittelyperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavan, tietosuoja-asetuksen 6(1) artiklassa mainitun, käsittelyperusteen nojalla:

- rekisteröidyn suostumus;
- käsittely on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi;
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen;

Päivämäärä: 17.2.2021

- käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi:
- tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastollisia tarkoituksia varten;
  - tieteellisten aineistojen tai kulttuurisperinnöllisten materiaalien arkistointia varten;
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu.

8. Tutkimusmateriaaliin sisältyvät henkilötiedot sekä suojoimenpiteet

Vaikka tutkimuksessa tallennetaan vain julkisessa tai puolijulkisessa tilassa saatavilla olevia keskusteluja, osaan niistä liittyy henkilötunnuksia: nimi tai nimimerkki, mahdollinen profiilikuva, julkaisujankoha, Twitterissä myös mahdollinen paikkatieto. Lisäksi sosiaalisen median päivitys saattaa sisältää muiden käyttäjien nimen tai nimimerkin. Joissain tapauksissa aineisto sisältää poliittisia mielipiteitä.

Aineisto sisältää vain henkilötietoja ja sisältöjä, joita ihmiset ovat itse päättäneet jakaa julkisilla tai puolijulkisilla sosiaalisen median alustoilla tai julkisessa internetissä. Puolijulkisesta sosiaalisesta mediasta tallennettava aineisto on kuvamuodossa, mikä vaikeuttaa henkilöhakuja.

Anonymisointi ei suojaa sosiaalisen median aineistoja erityisen hyvin, sillä suorat lainaukset on mahdollista löytää alustojen hakutoiminnoilla. Anonymisointia voidaan kuitenkin käyttää tietyissä tapauksissa turvaamaan luotettavien ja virheettömien johtopäätösten julkaiseminen. Mikäli henkilötietoja on välttämätöntä käsitellä tutkimusjulkaisuissa, ensisijainen toimintatapa on tutkittavan henkilökohtainen informointi. Mikäli henkilöä ei tavoiteta tai hän kieltää nimensä mainitsemisen, tutkimusryhmä harkitsee, onko aineiston käsittely välttämätön tieteellisten tulosten luotettavuuden kannalta. Mikäli näin on, toteutetaan suojoimenpiteenä mahdollisimman perusteellinen anonymisointi.

9. Erityiset henkilötietoryhmät (arkaluontoiset henkilötietoryhmät)

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja:

Poliittiset mielipiteet, jotka on julkaistu julkisessa tai puolijulkisessa sosiaalisessa mediassa.

Erityisiä henkilötietoryhmiä käsitellään seuraavan, tietosuoja-asetuksen artiklaan 9(2) perustuvan, käsittelyperusteen nojalla:

- rekisteröidyn suostumus;
- käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi:
- tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastollisia tarkoituksia varten;
  - tieteellisten aineistojen tai kulttuurisperinnöllisten materiaalien arkistointia varten;

10. Henkilötietojen keräämisen lähteet

Aineisto kerätään Facebookista, Vkontaktista ja Youtubesta manuaalisesti ja tallennetaan kuvakaappauksina. Twitteristä aineistoa ladataan kuvakaappausten lisäksi Twitter API:n kautta koneluettavassa muodossa.

Aineisto kerätään julkisista päivityksistä ja julkisten ryhmien keskusteluista tai yli 5000 hengen suljetuista ryhmistä, joita voidaan toimintatapojensa puolesta pitää kaikille avoimina, esimerkiksi jäsenyys ei edellytä erityisiä perusteluja tai ehtoja.

Päivämäärä: 17.2.2021

11. Henkilötietojen siirtäminen ja jakaminen kolmansille osapuolille

Henkilötietoja ei siirretä tutkimusryhmän ulkopuolelle.

12. Henkilötietojen siirtäminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

13. Automaattinen päätöksenteko ja noudatettavat suojatoimet

Automaattista päätöksentekoa ei toteuteta käsiteltäviin henkilötietoihin.

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

- Aineisto on salassa pidettävää.
- Kirjalliseen materiaaliin sovellettavat suojatoimet:

IT-järjestelmissä toteutettava henkilötietojen käsittely:

Sosiaalisen median aineistot tallennetaan tutkimusprojektin Seafilen kansioon. Kansioon pääsy on sidottu projektin jäsenten utu-käyttäjätunnuksiin. Mikäli tutkija jättää tutkimusryhmän, hänen oikeutensa kansioon poistetaan. Pilvipalvelun palvelimet ovat yliopiston omistamia, joten Seafileen tallennettu data ei päädy ulkopuolisille tahoille.

Julkisesta internetistä automaattisesti kerätyssä datassa voi olla satunnaisesti henkilötietoja, esimerkiksi henkilönimiä. Data on varastoitu kolmeen paikkaan:

1. Käyttökopio on CSC:n Puhti-serverillä
2. Varmuuskopio 1 on CSC:n Allas-palvelussa pakatussa muodossa
3. Varmuuskopio 2 on projektin omalla Turun yliopiston verkkolevyllä

Näihin kaikkiin on pääsy ja käyttöoikeudet ainoastaan projektiryhmän jäsenillä.

Muu:

Aineisto sisältää vain henkilötietoja ja sisältöjä, joita ihmiset ovat itse päättäneet jakaa julkisilla tai puolijulkisilla sosiaalisen median alustoilla tai julkisessa internetissä. Puolijulkisesta sosiaalisesta mediasta tallennettava aineisto on kuvamuodossa, mikä vaikeuttaa henkilöhuja.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa.
- Analysoitava aineisto sisältää suorat tunnistetiedot.

Perustelut: Valtaosa aineistosta on julkista, ja esimerkiksi yksittäistä twiittiä voidaan pitää teoksena, johon tekijällä on tekijänoikeus. Tällaiseen aineistoon pitää lähtökohdaisesti tutkimuksessa viitata tekijän nimellä tai nimimerkillä.

Anonymisointi ei suojaa sosiaalisen median aineistoja erityisen hyvin, sillä suorat lainaukset on mahdollista löytää alustojen hakutoiminnoilla.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto poistetaan.

Päivämäärä: 17.2.2021

Minne tutkimusaineisto tallennetaan ja kuinka pitkäksi aikaa: Turun yliopiston omistama verkkolevy ja Seafile pilvipalvelu (sosiaalisesta mediasta kerätty data), Turun yliopiston verkkolevy ja CSC:n Allas tai IDA (julkisesta internetistä kerätty aineisto). Aineisto säilytetään 31.12.2030 asti. Mikäli aineistoille on vuonna 2030 edelleen jatkuvaa, aktiivista tutkimuskäyttöä, tutkimuksesta vastaava henkilö tekee päätöksen aineiston jatkosäilytyksestä viideksi vuodeksi kerrallaan.

15. Oikeutesi rekisteröitynä sekä näihin tehtävät poikkeamat

Yhteyshenkilö projektia ja sen tutkimusaineistoja koskeissa asioissa:

Nimi: Reima Välimäki

Osoite: Arcanum, 20014 Turun yliopisto

Puh.: +358 50 590 4538

E-mail: reima.valimaki@utu.fi

Rekisteröidyn oikeuksiin tehtävät poikkeamat

Tietosuoja-asetuksen sekä kansallisen tietosuojalain nojalla rekisteröidyn oikeuksiin voidaan tehdä tiettyjä poikkeamia, kun henkilötietojen käsittelyperusteena toimii tieteellinen tutkimus ja oikeuksien toteuttaminen tekisi käsittelyn tarkoituksen (tässä tapauksessa tieteellisen tutkimuksen) joko mahdottomaksi tai aiheuttaisi huomattavaa haittaa käsittelylle.

Tarve tehdä poikkeamia rekisteröityjen oikeuksiin arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tämän tietosuojaselosteen tutkimuksessa on todennäköisesti tarpeen tehdä poikkeamia seuraaviin rekisteröityjen oikeuksiin:

- Oikeus saada pääsy tietoihin (Artikla 15)
- Oikeus tietojen oikaisemiseen (Artikla 16)
- Oikeus tietojen poistamiseen (Artikla 17)
- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (Artikla 18)
- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä (Artikla 20)
- Vastustamisoikeus (Artikla 21)

Perusteet tehtäville poikkeamille sekä tehtävien poikkeamien ulottuvuus: Suurin osa aineistosta on julkisesta internetistä ja sosiaalisen median alustojen julkisista osista kerättyjä tietoja. Nämä rinnastetaan julkaistuihin teksteihin ja niiden tekijätietoihin.

Tiedot, jotka on kerätty puolijulkisesta sosiaalisesta mediasta (suuret, suljetut ryhmät), ovat muodossa (kuvakaappauksia), josta henkilötiedot (esimerkiksi nimi) eivät ole helposti löydettävissä. Henkilötietoja ei tuoda esiin tutkimusjulkaisuissa. Ryhmien käyttäjiä tiedotetaan tutkimuksesta ja heillä on oikeus kieltää tietojensa käyttö tutkimuksessa.

Oikeuksia rajoittaa informoinnin vaikeus. Tutkimuksesta informointi ei tavoita kaikkia julkisen tai puolijulkisen sosiaalisen median käyttäjiä.

Lähtökohtaisesti oikeus tietojen oikaisemiseen tai poistamiseen pyritään toteuttamaan. Siitä tehdään poikkeamia seuraavissa tilanteissa:

- 1) Jos henkilö vastustaa hänen yksilöimistään nimeltä tai vastaavalla tavalla, tähän lähtökohtaisesti suostutaan. Jos oikeuksien toteuttaminen haittaa tutkimuksen suorittamista ja lopputuloksia, voidaan poikkeaminen tehdä perustellusta syystä. Tällöin suoritetaan kaikki mahdolliset suojaustoimenpiteet (anonymisointi) ja tehdään tarkka arvio siitä, voiko julkaisu haitata henkilöä jollain tavalla (esimerkiksi jos julkaisusta ilmenevä poliittinen kanta tai hänen etninen taustansa). Riskiarvioinnissa otetaan huomioon henkilön toiminnan julkisuus ja julkisuuden tavoittelu.

Päivämäärä: 17.2.2021

- 2) Tietojen oikaiseminen tai poistaminen: jos on oletettavissa, että henkilö tosiasiallisesti on tarkoittanut muuta kuin mitä hänen mielipiteestään on lähtökohtaisesti ilmennyt, hänellä on oikeus oikaista tietojaan. Jos oikaiseminen haittaisi tai vaarantaisi tieteellisesti pätevien ja virheettömien johtopäätösten sekä julkaisujen tekemisen (esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilön virheelliseksi katsoma tulkinta on jo laajalle levinnyt verkossa), oikaisemisoikeuden voidaan tehdä poikkeama. Tutkimusryhmä harkitsee tällöin, onko aineistonäyte välttämätön vai voidaanko väite argumentoida säilyttäen tutkittavan anonymiteettiä.
- 3) Henkilökohtaisesta informoinnista poistamisesta voidaan poiketa tapauskohtaisesti myös tilanteessa, jossa tutkittavien henkilöiden toiminnasta voi päätellä, että heidän informointinsa voisi aiheuttaa turvallisuusuhan tutkimusryhmän jäsenille. Tällaisia uhkia ovat esimerkiksi verkkohäiriköinti, uhkaukset, ja fyysisen väkivallan uhka.

Oikeus valituksen tekemiseen

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetulle, jos koet, että henkilötietojasi on käsitelty soveltuvan tietosuojalainsäädännön vastaisesti.

Tietosuojavaltuutetun yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihe: 029 566 6700
Sähköposti (kirjaamo): tietosuoja(at)utu.fi